

**İnönü ve Çukurova Üniversiteleri
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalları**

**IX. LOKMAN HEKİM
TIP TARİHİ ve FOLKLORİK TIP GÜNLERİ**

MALATYA 10-13 HAZİRAN 2015

BİLDİRİ ÖZETLERİ

ADANA

2015

ortamda toplumu hastalıklar hakkında bilinçlendirmek, hijyenin, sağlıklı beslenmenin önemini anlatmak için yeni bir yöntem ihtiyacı duyulmuştur. Ülkemizin ilk sağlık müzesinin kurulması için hazırlıklar 1915 yılında Sıhhiye Umum Müdürü Dr Adnan Adıvar tarafından başlatılmış, Sıhhi Müzenin resmi açılışı 23 Temmuz 1918'de yapılmıştır.

Toplumun sağlık konusunda eğitilmesini amaç edinerek Osmanlı döneminde kurulmuş olan Sıhhi Müze, kesintisiz bir biçimde Cumhuriyet döneminde de varlığını sürdürmüştür; 1989 yılına kadar 72 yıl boyunca İstanbul'da Sultanahmet Divanyolu caddesinde halka hizmet etmiştir. Sıhhi Müze, kendi koleksiyonunu kendisi üreten ilk ve tek müze olması nedeniyle Türk müzeciliğinde önemli bir yere sahiptir. Toplumda okuma yazma oranının düşük olması nedeniyle tüm kesimlere ulaşmak istenmiş; müzede üretilen görsel eğitim materyalleri, dönemin şartlarına uygun olarak halkın anlayacağı bir dille sunulmuştur. Sanatçı ve tıp doktoru olan müze müdürleri sağlık ve sanat bilgisini birleştirerek üretimler yapmıştır. Sıhhi Müze, sonraki yıllarda Türkiye'nin 13 ilinde daha sağlık müzesinin açılmasına öncülük etmiş; atölyelerinde hazırladığı yağlı boya tablo, mulaj, anatomik modellerden oluşan sergileme ve eğitim materyalleri ile bu müzeleri desteklemiştir.

Bildiride, Sıhhi Müze'nin halkın sağlık eğitimi için yaptığı çalışmalar tanıtılacaktır. Bu bağlamda, müzedeki sergiler, yurtiçi ve yurtdışı fuarlarda müzenin yaptığı sergilemeler, resim ve mulaj atölyelerinde ürettiği eserler, sinema salonunda gösterilen filmler, hazırlanan eğitici yayınlardan "Sıhhi Müze Rehberi" ve "Sıhhi Müze Atlası" incelenerek Sıhhi Müze'nin halk sağlığına katkıları üzerinde durulacaktır.

KEÇİLER ve FOLKLORİK TIP

Cemal Ün, Oya Ögenler, İsmail Ün

Dünya Sağlık Örgütü'nün bildirdiğine göre 1993 yılı itibarıyla tüm Dünya nüfusunun % 80'inden fazlası hayvan ve bitkilerden elde ettikleri

ürünlerle tedavi yollarını kullanmaktadırlar. Bu nedenle hayvan ve bitkilerden elde edilen ürünlerin tıp alanında kullanımları Dünya nüfusu açısından halen kritik role sahiptir. Etinden ve sütünden yararlanan hayvanlar arasında ilk evcilleştirilen hayvan keçidir. Arkeolojik kazılar ve genetik analizler keçinin günümüzden yaklaşık 12.000 yıl önce Mezopotamya’da evcilleştirildiğini göstermektedir. Binlerce yıllık keçi-insan etkileşimini gözden geçirdiğimizde keçinin insan yaşamında derin izler bırakmıştır. Arkeolojik veriler, kaya kabartmaları, heykeller, müzikte kullanılan terimler ve dini akımlarda bu derin izleri takip etmek olanaklıdır. Keçinin bu derin izlerini folklorik tıp alanında da görmek olasıdır. Yunan mitolojisinde bütün tanrıların babası olan Zeus’un, sağlığını gücünü ve kudretini korumak için keçi sütüyle beslendiği mitolojik kaynaklarda yer alır. Zeus’un düzenli olarak sütünü içtiği Amalthea adındaki bu keçinin sadece sütü değil boynuzları da özel bir önem taşır. Amalthea’nın boynuzları verimlilik ve bolluğun simgesi olarak görülür. Keçi sütünün insan sağlığına yararlı olduğunu Hipokrat’ın reçetelerinde de görüyoruz. Hipokrat hastalarına sıklıkla şu reçeteyi yazmaktadır “Dağlara gidin ve keçi sütü için”. Eski Mısırda keçi sütü ve bu süttten yapılan ürünler günlük tüketimin önemli bir parçasıydı. İnsanlar sadece tadını çok sevdikleri için değil aynı zamanda bu sütün tüberkülozdan koruduğuna, yaşlanmayı geciktirdiğine ve hatta gücü arttırdığına inandıkları için bolca tüketmeye özen gösterirlerdi. Kore’de yapıp 2013 yılında yayınlanan bir araştırma keçilerden elde edilen yağın letarjiye karşı kullanıldığını ortaya koymuştur. Yine aynı çalışma aynı keçi ürününün postpartum rahatsızlıkların tedavisi amacıyla da kullanıldığını göstermektedir. Hindistan’da yapılan bir araştırma ise keçi idrarının halk tarafından tüberküloz ve öksürüğe karşı doğrudan oral olarak tüketildiğini bildirmektedir. Aynı araştırmacılar keçi idrarının aynı zamanda astım ve böcek ısırığına karşı da kullanıldığını bildirmektedirler. Mitolojik, tarihsel kaynaklar ve güncel araştırma makaleleri keçi

ürünlerinin folklorik tıpta tarihsel olarak önemli bir yeri olduğunu ve bunun güncel olarak sürdüğünü göstermektedir.

OSMANLI MEZAR TAŞLARINDA LOKMAN HEKİM –III

İsmail Yakıt

Vaktiyle Osmanlı Türkçesiyle yazılmış mezar taşı kitabelerinde ebce hesabı kullanılarak düşürülmüş tarihler konusunda yapmış olduğum araştırmalarda Lokman Hekim'in isminin geçtiği taşlara da rastlamıştım. Birçok kabristanda mevcut olan bu taşların hem fotoğrafını çekmiş hem de üzerindeki yazıyı okuyup arşivime almıştım. Onlarca olan bu taşları birkaç sempozyumda bildiri olarak sunmayı düşündüm. Bu arada yayımlanan bazı çalışmalara bakarak gerekli ilaveler ve düzeltmelerde de bulunmak istiyorum.

Daha önceki sempozyumlarda içinde Lokman adının geçtiği ve bir kısmını sunduğum taşların ikinci grubunu da bu bildirimde ele almak istiyorum. Mezar taşlarında Lokman Hekim nasıl ele alınmış, niçin adı zikredilmiş ve hangi özelliğiyle nitelendirilmiş bunlar üzerinde de durulacaktır.

SEFALET-İ FİZYOLOJİYE

Mevlüt Yaprak

Dr Ahmet Hamit Selgil'in 23.02.1951 tarihli Pazar Postası adlı haftalık dergide çıkan yazısının adı Sefalet-i Fiziyojjiye'dir. Bu, İtilaf devletlerinin İstanbul'u işgal ettikleri günlerle ilgili bir yazıdır. İtilaf devletlerinin askeri güçleri tıp fakültesi öğrencilerine Haydarpaşa kampusu içinde askeri üniforma giymelerini yasaklarlar. Ancak bazı tıp fakültesi öğrencilerinin üniformalarından başka giysileri yoktur. Bu yüzden bu öğrenciler derslere pijamaları ile girmeye başlarlar. Fiziyojji profesörü Kemal Cenap Bey karşısında pijamaları öğrenciler görünce